

Sårbar eller fruktbar?

Samfunnsanalyse Molderegionen

Byregionprogrammet fase 1

Innledning

Molderegionen var ikke blant byregionene som søkte om deltakelse i Byregionprogrammet fase 1. Dette skyldtes at regionen på det tidspunktet stod foran andre store utredningsprosesser knyttet til kommunereformen som måtte prioriteres. Underveis i disse utredningsprosessene har det imidlertid blitt utarbeidet analyser av regionen hvor det fremkommer elementer som vi ser vil være nyttige å gripe fatt i gjennom Byregionprogrammet fase 2. Romsdal Regionråd (ROR) tok derfor initiativ til å få gjennomført fase 1 av Byregionprogrammet i regionen. Møre og Romsdal fylkeskommune og Romsdal Regionråd har satt økonomiske midler til disposisjon for arbeidet. Harald Espeland fra TIBE Samfunn AS har bistått i prosessen og deltatt på de to første nettverkssamlingene for Byregionprogrammet i regi av Distriktssenteret, og det har vært dialog med Distriktssenteret underveis i prosessen.

Vi har basert vår analyse av samspillet i regionen på de utredninger som foreligger fra andre pågående prosesser, blant annet Telemarksforskning sin samfunnsanalyse av regionen i forbindelse med kommunereformprosessen.

Arbeidet med Byregionprogrammet er forankret i medlemsmøte i Romsdal Regionråd, hvor alle kommunene i regionen er representert med ordfører og rådmann. Det var i dette fora ytret ønske om at Molde kommune måtte sette seg i førersetet for prosessen. Samfunnsanalysen som ligger til grunn for søknad om deltakelse i Byregionprogrammet fase 2 er derfor utarbeidet i tett dialog med Molde kommune, som deretter har stått for dialogen og forankringen hos sine nabokommuner.

Følgende kommuner inngår i Molderegionen:

- Molde kommune
- Fræna kommune
- Rauma kommune
- Eide kommune
- Nettet kommune
- Vestnes kommune
- Midsund kommune
- Aukra kommune

De politiske vedtakene fra hver kommune om deres deltakelse, vil bli ettersendt til KMD innen 18.juni.

Tema og avgrensing

En analyse av regionalt samspill kan inneholde en nesten ubegrenset mengde tema og variabler. Vi har derfor valgt å avgrense temaene for analysen basert på en undersøkelse blant virksomheter i alle kommunene i regionen om hva de anser som viktige suksessfaktorer fremover for lokalsamfunnet de er en del av. Vi har valgt en slik avgrensing basert på erfaringsbasert kunnskap om at arbeid med regional utvikling vil ha mest effekt dersom vi tar utgangspunkt i den utviklingskraften, de aktørene og de stedskvalitetene regionen har å bygge på fra før

(<http://distriktssenteret.no/2014/06/18/metodikk-strategisk-arbeid-med-lokal-utvikling/>). Derfor er det av avgjørende betydning at de strategier og tiltak som skal defineres i fase 2 av Byregionprogrammet baserer seg på opplevde behov hos aktørene i regionen. Dette vil kunne bidra til å mobilisere deres innsats i utviklingsarbeidet.

Kartleggingen blant virksomhetene i regionen ble gjennomført av TIBE Samfunn på oppdrag fra Romsdal Regionråd og Molde Næringsforum i oktober 2013. Resultatet baserer seg på svar fra 115 virksomheter lokalisert i kommunene Molde, Fræna, Nesset, Eide, Vestnes, Rauma, Aukra og Midsund på ett av spørsmålene i kartleggingen:

«Hva vil du si er de 3 viktigste suksesskriteriene for videreutvikling av lokalsamfunnet virksomheten din er en del av?»

Suksesskriteriene gjengitt i prioritert rekkefølge basert på hva flest trakk frem som viktige suksesskriterier:

1. Utvikling av næringsliv/arbeidsplasser
2. Boligtilbud
3. Infrastruktur
4. Skole/utdanningstilbud
5. Handel/sentrumsutvikling
6. Fritidstilbud

I tillegg ble 20 andre kategorier av suksesskriterier nevnt, men da av vesentlig færre respondenter enn de ovennevnte seks suksesskriteriene.

Metode

Vi legger de seks suksesskriteriene fra kartleggingen blant virksomhetene i regionen til grunn. For å belyse disse temaene har vi foretatt en metaanalyse basert på eksisterende utredninger, statistikk og forskning om forhold knyttet til Molderegionen. Plan- og analyseavdelingen i Møre og Romsdal fylkeskommune utarbeider hvert år et solid sett med statistikk som kan brytes ned på region- og kommunenivå. I tillegg har vi benyttet statistikk fra Utdanningsavdelingen i Møre og Romsdal fylkeskommune, statistikk fra Molde kommune og forskningsrapporter om regionen.

Utvikling av næringsliv/arbeidsplasser

I forbindelse med kommunereformen har kommunene i Romsdal Regionråd gått sammen om å

utrede fire delrapporter som skal danne grunnlaget for kommunesammenslåinger i regionen. Det er Telemarksforskning som står for utredningene. Delrapport 1 tar for seg helhetlig og samordnet samfunnsutvikling i regionen (TF-notat nr 49/2014). Denne delrapporten belyser blant annet følgende problemstillinger som også har stor relevans med tanke på temaene for Byregionprogrammet:

- Hvordan har arbeidsplassutviklingen vært i den enkelte kommune og i regionen som helhet de senere årene?
- Hvordan har næringsutviklingen vært i ulike bransjer?
- Hvilke utfordringer står kommunene overfor i dag med tanke på å fremme en langsiktig og helhetlig utvikling i regionen?
- Hvordan er kapasiteten og kompetansen på plan- og miljøområdet i den enkelte kommune?
- Hvordan er pendlingsstrømmene mellom kommunene og ut og inn av regionen?
- I hvilken grad er det forskjeller mellom kommunene i synet på framtidig utvikling, og hva er det eventuelt disse forskjellene dreier seg om?
- I hvilken grad er det muligheter for økt vekst og sysselsetting, og hvilke utviklingsstrategier kan være aktuelle?
- I hvilken grad er kommunene og regionen som helhet attraktiv for basisnæringer, besøksnæringer og bosetting?
- Hva er kommunenes eventuelle sterke og svake sider med tanke på framtidig samfunnsutviklingsarbeid?

I rapporten poengterer Telemarksforskning blant annet:

«I mange kommuner er det vanskelig å drive en helhetlig og langsiktig planlegging fordi kommunegrensene ikke automatisk samsvarer med bo-, arbeids- og serviceregioner, ensartede naturområder osv.

Dette kan føre til ugunstige planer og investeringer som kunne vært unngått dersom større områder hadde blitt sett i sammenheng.

En viktig målsetting for kommunene er å stimulere til næringsutvikling og økt sysselsetting. Dette er noe som også krever kompetanse, evne til nettverksbygging, gode planer og god infrastruktur.

Dersom flere kommuner innenfor den samme bas-regionen driver næringsrettet arbeid på hver sin måte, er det fare for at kommunene ender opp med konkurrerende tiltak i stedet for tiltak som støtter og bygger opp om hverandre.

Dersom forutsetningene ellers er til stede, kan en samlet næringspolitikk hjelpe til med å styrke grunnlaget for næringsutviklingen i hele regionen.»

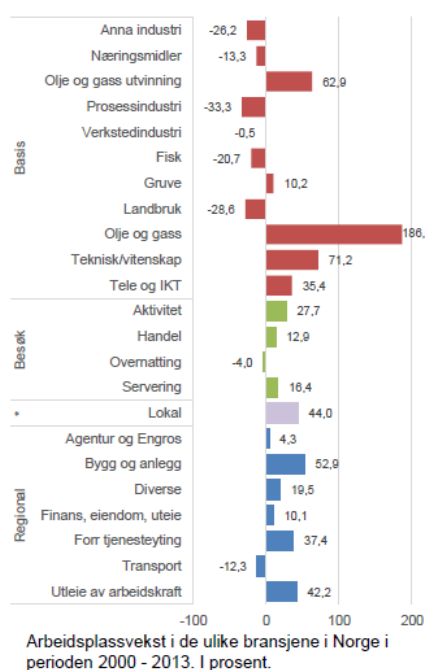
Et av de mest sentrale funnene i delrapporten med tanke på flaskehalser for samfunns- og næringsutvikling i regionen er oppsummert i følgende tabell og tar for seg kapasitet og kompetanse innen planlegging, samfunns- og næringsutvikling i ROR-kommunene:

	Tilstrekkelig kapasitet	Relevant kompetanse	Befolkning
Aukra	Relativt stor organisasjon, der oppgavene stort sett er dekt opp. Er sårbare dersom noen slutter.	Utfordrende å få relevant kompetanse i teknisk sektor, særlig ingeniører.	3 377
Eide	Mangel på ressurser. Har lite planmiljø og liten kapasitet til å håndtere store mengder planarbeid. Kjøper konsulenttjenester.	God kompetanse hos ansatte. Utfordrende å rekruttere ingeniører/ sivilingeniører, planleggere, næringskonsulent.	3 471
Fræna	Uheldig organisering, kommuneplanlegger er plassert hos rådmann og planleggingskapasitet hos teknisk, det blir sårbart. Har nok ressurser til planlegging. Behov for noe bedre kapasitet for å få ned byggesaksbehandlingstid.	God kompetanse hos ansatte. Godt samspill mellom enheter. Utfordrende med rekruttering til teknisk drift og anlegg (noe etterslep på vedlikehold).	9 720
Midsund	Har for liten kapasitet generelt. For lav kapasitet til å følge opp sentrale krav, stor byggeaktivitet. Få ansatte gjør mange ulike oppgaver.	Utfordrende med rekruttering av fagkompetanse til teknisk sektor.	2 036
Molde	Lite kapasitet, behov for flere ingeniører. Molde næringsforum ivaretar næringsutvikling.	Utfordrende å rekruttere relevant fagkompetanse til teknisk sektor.	26 048
Gjemnes	Liten kapasitet, særlig på næringsutvikling.	Har for lite fagkompetanse, behov for flere stilinger, særlig næringskonsulent.	2 565
Vestnes	Stillinger innen areal, plan, miljø, byggesak er dekt. Noe knappe ressurser til å drive markedsføring.	Utfordrende å rekruttere relevant fagkompetanse generelt innenfor teknisk grensesnitt.	6 615
Rauma	God kapasitet på teknisk/byggesak. Kjøper konsulenttjenester på arealplanlegging og prosjektering.	God kompetanse på areal, byggesak, tildelingskontor. Utfordrende med rekruttering av ingeniører.	7 453
Neset	Behov for å styrke kapasitet på plan og byggesak, større fagmiljø. Sårbart i dag.	Behov for å styrke kompetanse på teknisk, plansaker, utbygging. Utfordrende med rekruttering av ingeniører.	3 001
Sunnadal	God kapasitet på areal og byggesak. Kjøper noen tjenester, en del arbeid er satt ut til Sunndal næringssselskap.	Bra kompetanse, høyt utdanningsnivå. Utfordrende å rekruttere planleggere, særlig sivilingeniører.	7171

Oppsummert har regionen en utfordring totalt sett med både kapasitet og tilgang på relevant fagkompetanse på dette området.

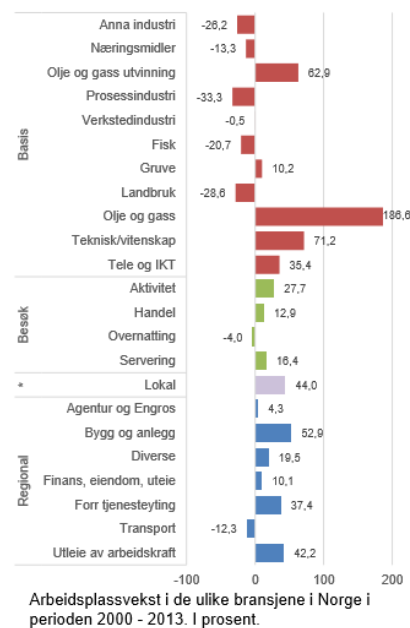
Arbeidet med næringsutvikling er i alle kommunene i regionen organisert gjennom næringsforaer som eies av den enkelte kommune og næringslivet i hver kommune. Regional samkjøring i saker som strekker seg utover den enkelte kommune er ikke satt i system. Dette trenger i prinsippet ikke være noen vesentlig utfordring dersom situasjonen er slik at det ikke finnes tema innen næringsutvikling som har et omfang som strekker seg utover den enkelte kommune. Imidlertid viser delrapport 1 fra Telemarksforskning at regionen har en vesentlig utfordring knyttet til sårbarheten i næringsstrukturen:

I sin analyse tar Telemarksforskning utgangspunkt i arbeidsplassutviklingen nasjonalt innen ulike bransjer og sammenligner hvilken næringsstruktur som finnes i kommunene i Molderegionen opp mot disse bransjetrendene, målt ut i fra en lokaliseringskvotient.

Lokaliseringskvotient - forklaring

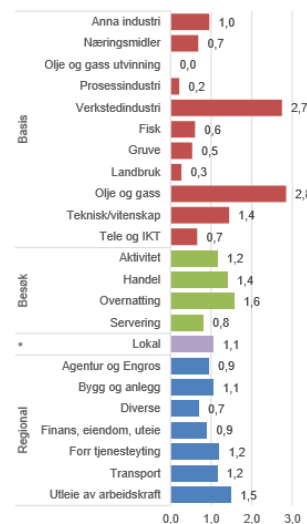
- Lokaliseringskvotienter sier noe om hvor store bransjene er i kommunen/på stedet relativt til resten av landet. Antall arbeidsplasser i bransjen er delt på totalt antall sysselsatte i kommunen. Denne andelen er delt på tilsvarende andel for landet. Når tallet er 1, er andelen den samme som for Norge. Det betyr at dersom andelen er lavere enn 1, er det en lavere andel som jobber i den bransjen sammenlignet med landet. Og omvendt dersom tallet er høyere enn 1. Dersom tallet er for eksempel 2, er det dobbelt så mange som jobber i bransjen i den aktuelle kommunen enn landsgjennomsnittet.
- Figuren til høyre viser Norges vekst på landsbasis fra 2000 til 2013. Det gir et bilde av hvilke bransjer som er i vekst, og hvilke som er i nedgang.
- Bransjene som har hatt størst vekst siden 2000, er olje- og gassutvinning, olje og gass, teknisk/vitenskap, lokale næringer, bygg og anlegg og utleie av arbeidsplass.
- Det har vært størst nedgang i anna industri, næringsmidler, prosessindustri, fisk, landbruk og transport.
- Lokaliseringskvotientene for hver av kommunene på de neste sidene viser arbeidsplasser i hver kommune i 2013 relativt til landsgjennomsnittet i 2013.

Vurderingen av lokaliseringkvotienten i den enkelte kommune:

Lokaliseringskvotient - Molde

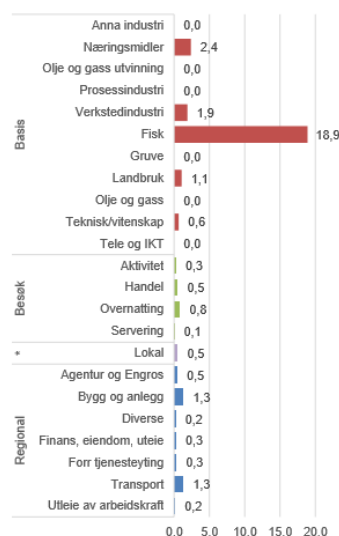
- Figuren til høyre viser lokaliseringkvotienten for Molde. Molde har en rekke bransjer med en kvotient over 1, det betyr at en høyere andel av arbeidsplassene i Molde tilhører disse bransjene.
- Innenfor basishæringer gjelder dette verkstedindustri, olje og gass og teknisk/vitenskap. Anna industri er på landsgjennomsnittet. Det er interessant å sammenligne dette med vekst- og nedgangsnæringer som vist på forrige side. Olje og gass og teknisk/vitenskap har vært vekstnæringer i Norge siden 2000. Verkstedindustri har hatt en svak nedgang, mens anna industri har hatt en sterk nedgang siden 2000. Molde har en lavere andel arbeidsplasser knyttet vekstnæringer som olje- og gassutvinning og tele og IKT enn landsgjennomsnittet.
- Innenfor besøksnæringer har Molde en høyere andel arbeidsplasser innenfor aktivitet, handel og overnatting. Dette er ikke unaturlig siden Molde er regionhovedstad, og dermed har en funksjon som handels- og aktivitetsby for flere av kommunene rundt.
- Innenfor regionale næringer har Molde en høyere andel arbeidsplasser innenfor bygg og anlegg, forretningsmessig tjenesteyting, transport og utleie av arbeidskraft. Med unntak av transport, har de andre bransjene vært vekstnæringer i Norge siden 2000.
- Oppsummert kan man si at Molde har et variert tilfang av arbeidsplasser. Molde har også en større andel av arbeidsplassene i flere bransjer som har vært i vekst i Norge siden 2000.

Lokaliseringskvotient for Molde. 2013. Kilde: Telemarksforsking

Lokaliseringskvotient - Midsund

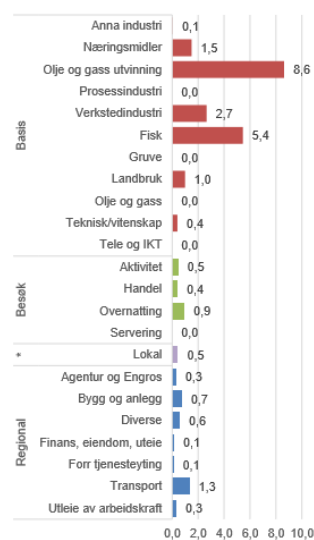
- Figuren til høyre viser lokaliseringskvotient for Midsund. Midsund har flere bransjer der kvotienten er høyere enn 1, det vil si at en større andel av arbeidsplassene Midsund tilhører disse bransjene sammenlignet med landsgjennomsnittet.
- Innenfor basisnæringene har Midsund en kvotient over 1 i bransjene næringsmidler, verkstedindustri, fisk og landbruk. Dersom en sammenligner med utviklingen innenfor de ulike bransjene i Norge fra 2000 til i dag, så har det vært nedgang i samtlige av disse bransjene. Midsund har få eller ingen arbeidsplasser i vekstbransjene innenfor basisnæringene.
- Innenfor besøksnæringene har Midsund en mindre andel som arbeider innenfor alle bransjene.
- Når vi ser på regionale næringer, så har Midsund en høyere andel som jobber innenfor bygg og anlegg og transport enn landsgjennomsnittet. Bygg og anlegg har vært i vekst siden 2000, mens transport har hatt nedgang.
- Oppsummert kan man si at Midsund har litt variasjon i næringslivet med en del arbeidsplasser både innenfor regionale næringer og basisnæringene. Det er en utfordring at kommunen er veldig ensidig innenfor fiske når det gjelder basisnæringene. Dessuten er fiske en næring som har hatt nedgang over tid. Det er sannsynlig at strukturendringer også vil påvirke antall arbeidsplasser i denne næringen framover. Generelt har Midsund færre arbeidsplasser enn landsgjennomsnittet i næringer som har hatt vekst siden 2000 og fram til i dag.

Lokaliseringskvotient for Midsund. 2013.
Kilde: Telemarksforsking

Lokaliseringskvotient - Aukra

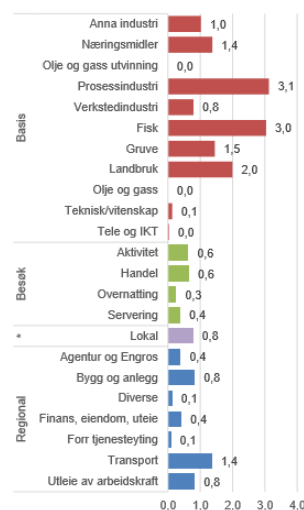
- Figuren til høyre viser lokaliseringskvotient for Aukra. Aukra har bransjer innenfor basisnæringene og regionale næringer som har en kvotient høyere enn 1, det vil si at en større andel av arbeidsplassene Aukra tilhører disse bransjene sammenlignet med landsgjennomsnittet.
- Innenfor basisnæringene skiller olje- og gassutvinning seg ut, hvor kvotienten er 8,6. Også næringsmidler, verkstedindustri og fisk har en høyere kvotient enn 1. Landbruk har en kvotient på 1, det betyr at en like stor andel i Aukra som på landsbasis jobber innenfor landbruk. Olje- og gassutvinning har vært en vekstnæring på landsbasis siden 2000, mens både næringsmidler, verkstedindustri og fisk har hatt nedgang.
- Innenfor besøksnæringene har Aukra en mindre andel som arbeider innenfor alle bransjene.
- Når vi ser på regionale næringer, så har Aukra en høyere andel som jobber innenfor transport enn landsgjennomsnittet. Transport har hatt en nedgang på landsbasis siden 2000.
- Oppsummert ser vi at Aukra har vært med på veksten som har vært innenfor olje- og gassutvinning de seneste årene, gjennom ilandføring av gass fra Ormen Lange-feltet. Utover dette har Aukra den største delen av arbeidsplassene i næringer som har hatt nedgang siden 2000. Det gjør arbeidsmarkedet i Aukra sårbart for ytterligere nedgang og konjunkturerendringer. Hvis for eksempel gassprisene faller, vil det kunne virke inn på lønnsomheten ved Ormen Lange-feltet og i neste omgang gå utover arbeidsplasser i Aukra. Selv om Aukra har arbeidsplasser i flere bransjer, er arbeidsplassene ganske ensidig knyttet til primærnæring og industri.

Lokaliseringskvotient for Aukra. 2013.
Kilde: Telemarksforsking

Lokaliseringskvotient - Fræna

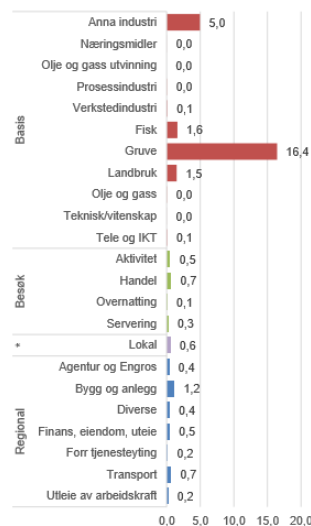
- Figuren til høyre viser lokaliseringskvotient for Fræna. Fræna har bransjer innenfor basisnæringer og regionale næringer som har en kvotient høyere enn 1, det vil si at en større andel av arbeidsplassene Fræna tilhører disse bransjene sammenlignet med landsgjennomsnittet.
- Innenfor basisnæringer skiller prosessindustri og fisk seg ut, med kvotienter på henholdsvis 3,1 og 3,0. Også næringsmidler, gruvedug og landbruk har en høyere kvotient enn 1. Anna industri har en kvotient på 1, det betyr at en like stor andel i Fræna som på landsbasis jobber innenfor anna industri. Flertallet av alle bransjene innenfor basisnæringer som Fræna har en kvotient høyere enn 1 i, har vært nedgangsnæringer i Norge siden 2000. Unntaket er gruver, som har hatt en arbeidsplassvekst på 10,2 prosent siden 2000 på landsbasis.
- Innenfor besøksnæringer har Fræna en mindre andel som arbeider innenfor alle bransjene.
- Når vi ser på regionale næringer, så har Fræna en høyere andel som jobber innenfor transport enn landsgjennomsnittet. Transport har hatt en nedgang på landsbasis siden 2000.
- Oppsummert ser vi at Fræna har noe variasjon i næringslivet, men er ensidig i den forstand at relativt mange av arbeidsplassene ligger i basisnæringer. Innenfor basisnæringer er mange av arbeidsplassene i næringer som har hatt nedgang i Norge siden 2000. Det er derimot en fordel at Fræna har mange ben å stå på, det gjør kommunen mindre sårbar for konjunkturedringer i enkeltbransjer. En større andel jobber i primærnæringer i Fræna enn på landsbasis.

Lokaliseringskvotient for Fræna. 2013
Kilde: Telemarksforsking

Lokaliseringskvotient - Eide

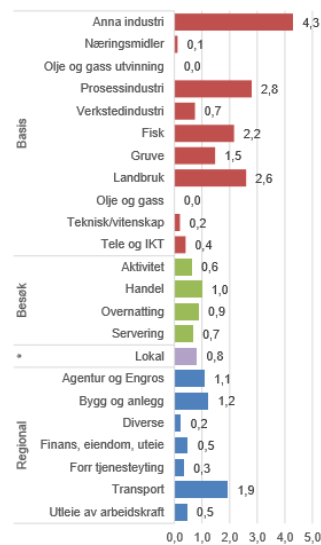
- Figuren til høyre viser lokaliseringskvotient for Eide. Eide har bransjer innenfor basisnæringer og regionale næringer som har en kvotient høyere enn 1, det vil si at en større andel av arbeidsplassene Eide tilhører disse bransjene sammenlignet med landsgjennomsnittet.
- Innenfor basisnæringer skiller gruvedug seg ut, med kvotient på 16,4. Det betyr at over 16 ganger så mange jobber innen gruvedug i Eide enn i landet som helhet. Også anna industri, fisk og landbruk har en høyere kvotient enn 1. Anna industri, fisk og landbruk har hatt nedgang i arbeidsplasser siden 2000 og fram til 2013. Gruver har vært en vekstnæring siden 2000.
- Innenfor besøksnæringer har Eide en mindre andel som arbeider innenfor alle bransjene.
- Når vi ser på regionale næringer, så har Eide en høyere andel som jobber innenfor bygg og anlegg enn landsgjennomsnittet. Bygg og anlegg er en næring som har hatt en stor arbeidsplassvekst siden 2000 og fram til i dag.
- Oppsummert ser vi at Eide har noe variasjon i næringslivet, men er ensidig i den forstand at mange av arbeidsplassene ligger i basisnæringer. Det er derimot positivt at en stor del av arbeidsplassene finnes innenfor gruvedug, siden dette har vært en vekstnæring i Norge. Det gjør det derimot sårbart dersom det skulle komme endringer i gruvedugproduksjonen i kommunen. Det er også positivt med en del arbeidsplasser innenfor bygg og anlegg, som har vært en vekstnæring. Vi vet derimot at dette er en næring som er konjunkturutsatt.

Lokaliseringskvotient for Eide. 2013
Kilde: Telemarksforsking

Lokaliseringskvotient - Rauma

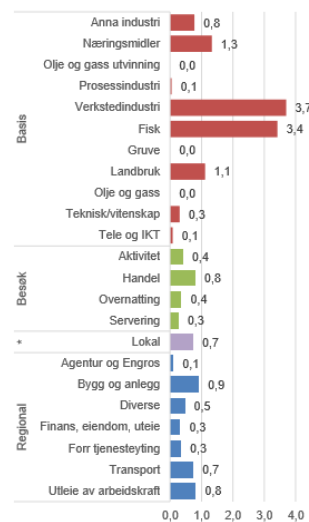
- Figuren til høyre viser lokaliseringskvotient for Rauma. Som vi ser har Rauma en kvotient høyere enn 1 i flere bransjer.
- Innenfor basisnæringer har Rauma en kvotient høyere enn 1 i anna industri, prosessindustri, fisk, gruve og landbruk. Av disse bransjene har anna industri, prosessindustri, fisk og landbruk hatt nedgang i antall arbeidsplasser på landsbasis siden 2000. Gruve har hatt en vekst i arbeidsplasser i den samme perioden.
- Innenfor besøksnæringer har handel en kvotient på 1. Det betyr at andelen arbeidsplasser i denne bransjen er på samme nivå i Rauma som på landsbasis. Handel har også hatt en vekst på landsbasis siden 2000.
- Innenfor regionale næringer har Rauma en høyere andel arbeidsplasser innenfor agentur og engros, bygg og anlegg og transport enn landsgjennomsnittet. Agentur og engros og bygg og anlegg har vært vekstnæringer i Norge siden 2000, transport har hatt nedgang i antall arbeidsplasser.
- Oppsummert ser vi at at Rauma har arbeidsplasser innenfor alle kategoriene, men basisnæringene er relativt viktigere i Rauma enn på landsbasis. Det er allikevel en del arbeidsplasser innenfor besøks- og regionale næringer, og det gjør arbeidsmarkedet mindre sårbart for konjunktorendringer i enkeltbransjer. Det er en fordel at en del av arbeidsplassene i Rauma er i næringer som har hatt vekst.

Lokaliseringskvotient for Rauma. 2013
Kilde: Telemarksforsking

Lokaliseringskvotient - Vestnes

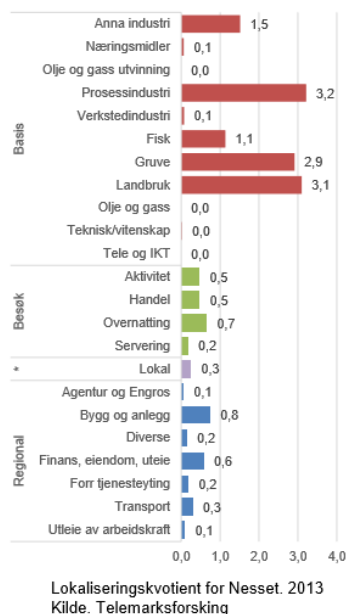
- Figuren til høyre viser lokaliseringskvotient for Vestnes. Vestnes har en kvotient høyere enn 1 i flere bransjer.
- Innenfor basisnæringer har Vestnes en kvotient høyere enn 1 i næringsmidler, verkstedindustri, fisk og landbruk. Som vi har sett tidligere er dette bransjer hvor det har vært nedgang i antall arbeidsplasser på landsbasis siden 2000. Nedgangen i verkstedindustrien har derimot vært liten, bare 0,5 prosent.
- Innenfor besøksnæringer og regionale næringer har Vestnes en mindre andel som arbeider innenfor alle bransjene. Det er flere bransjer innenfor disse næringene som har hatt vekst i antall arbeidsplasser på landsbasis siden 2000. Det hadde derfor vært en styrke for Vestnes å ha flere arbeidsplasser innenfor vekstnæringer.
- Oppsummert ser vi at Vestnes har arbeidsplasser innenfor alle kategorier, men basisnæringene er relativt viktigere i Vestnes enn på landsbasis. Det kan gjøre arbeidsplasser innenfor enkeltnæringer sårbare for konjunktorendringer. Det kan også være en utfordring at bransjene som har flest arbeidsplasser i Vestnes, er bransjer som har hatt nedgang på landsbasis siden 2000 og fram til i dag.

Lokaliseringskvotient for Vestnes. 2013.
Kilde: Telemarksforsking

Lokaliseringskvotient - Nesset

- Figuren til høyre viser lokaliseringskvotient for Nesset. I Nesset er det kun bransjer innenfor basisnæringene som har en kvotient høyere enn 1, det vil si at en større andel av arbeidsplassene i Nesset tilhører disse bransjene sammenlignet med landsgjennomsnittet.
- Innenfor basisnæringene har Nesset en kvotient over 1 i anna industri, prosessindustri, fisk, gruve og landbruk. Sammenligner vi med vekstnæringene i Norge siden 2000, er det kun gruve av disse som har hatt vekst. De andre tre bransjene har hatt nedgang.
- Innenfor besøks- og regionalnæringer har Nesset ingen bransjer som har en høyere kvotient i 1. Det betyr at samtlige bransjer har relativt færre arbeidsplasser i Nesset enn det vi finner på landsbasis.
- Oppsummert ser vi at Nesset har et ensidig næringsliv sammenlignet med landsgjennomsnittet, med mange av arbeidsplassene i basisnæringene. Mange av arbeidsplassene er også i næringer som har hatt nedgang i Norge siden 2000. Nesset har ingen arbeidsplasser innenfor vekstnæringer som olje- og gassutvinning, olje og gass og tele og IKT.

Det vil alltid være rom for å vurdere metodikken som ligger til grunn for slike vurderinger som den ovennevnte. Ikke minst fordi den gir et øyeblikksbilde av sårbarheten basert på historiske data innen hver bransje. For eksempel er ovennevnte vurdering foretatt i forkant av at oljeprisen sank drastisk, med de utfall dette har gitt for basisnæringen olje og gass. Det vil også kunne diskuteres om det er større bredde av bransjer eller dybde i enkelte bransjer som vil redusere sårbarheten i regionen. Men uansett har ikke regionen noe fullgod dokumentasjon for at situasjonen kan sees annerledes. Regionen mangler med andre ord et verktøy for å overvåke sin egen næringsmessige sårbarhet og til å iverksette kommuneoverbyggende tiltak for å kompensere for eventuell sårbarhet.

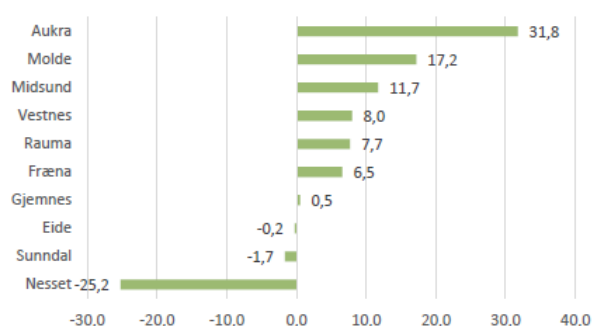
Som vi skal se i senere dokumentasjon er bo- og arbeidsmarkedet i regionen godt utviklet på kryss og tvers av kommunene. Det vil derfor være en uhensiktsmessig oppgave å sikre seg fullstendig mot næringsmessig sårbarhet innenfor hver enkelt kommune. Hver av kommunene kan tåle en viss sårbarhet, så lenge denne kompenseres gjennom kvaliteter ved de andre kommunene i samme bo- og arbeidsmarked. Men så lenge en ikke har kontroll/oversikt over sårbarheten, og heller ikke noe regional strategi for å motvirke eventuell sårbarhet, vil man heller ikke kunne sikre seg at kommunene kompenserer hverandres sårbarhet.

Manglende samspill om strategier og tiltak for å motvirke næringsmessig sårbarhet er derfor en utfordring med tanke på optimal og stabil økonomisk utvikling i regionen. I et slikt samspill vil Molde som bykommune ha et utgangspunkt og en funksjon som vil kunne kompensere for mye av sårbarheten i kommunene i samme bo- og arbeidsmarked. Dette ser vi blant annet i den ovennevnte lokaliseringskvotienten for Molde.

Bildet av byens funksjon som viktig generator av arbeidsplasser for hele regionen gjenspeiles også i statistikken for vekst i antall arbeidsplasser og innpendling/arbeidsplassdekning.

Arbeidsplassutvikling i regionen:

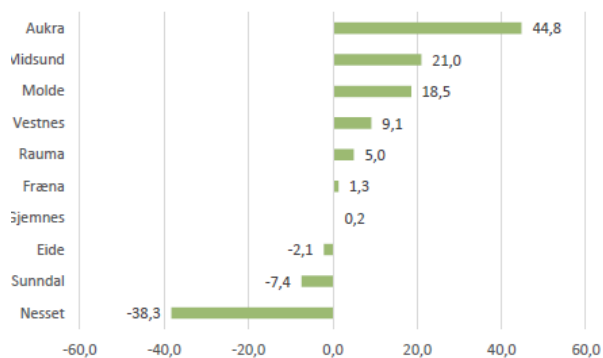
	2004	2008	2012	2013	Endring 04-13
Molde	14710	16363	17170	17236	2526
Vestnes	2699	2985	2880	2914	215
Rauma	3309	3722	3562	3563	254
Nesset	1225	1163	945	916	-309
Midsund	760	796	791	849	89
Aukra	1036	1315	1309	1365	329
Fræna	3318	3529	3545	3535	217
Eide	1215	1258	1225	1212	-3
Gjemnes	815	830	821	819	4
Sunndal	3813	3996	3813	3750	-63
Sum	34904	37965	38073	38172	3268

(Kilde: Telemarksforskning)

Arbeidsplassutvikling i næringslivet:

	2004	2008	2012	2013	Endring 04-13
Nesset	810	790	528	500	-310
Sunndal	2861	2968	2704	2649	-212
Eide	852	846	832	834	-18
Gjemnes	519	522	513	520	1
Fræna	2365	2485	2419	2396	31
Rauma	2465	2805	2594	2588	123
Vestnes	1684	1930	1840	1838	154
Molde	9433	10977	11170	11181	1748
Midsund	481	514	531	582	101
Aukra	639	897	857	925	286
Sum	22109	24734	23988	24013	1904

(Kilde: Telemarksforskning)

Pendling/arbeidsplassdekning:

	Arbeidssted											
	Molde	Aukra	Midsund	Vestnes	Rauma	Fræna	Eide	Nesset	Gjemnes	Sunndal	Utenfor	
Bosted	Molde	84,8	1,0	0,3	0,4	0,4	2,4	0,3	0,2	0,4	0,3	9,5
	Aukra	26,4	58,0	0,2	0,1	0,1	2,9	0,1	0,1	0,1	0,1	12,0
	Midsund	15,3	0,3	73,6	0,2	-	0,5	0,5	-	-	-	9,6
	Vestnes	8,5	0,1	0,1	74,1	1,9	0,4	0,0	-	-	0,4	14,4
	Rauma	7,3	0,1	0,1	1,8	80,7	0,1	0,2	0,1	0,0	0,5	9,2
	Fræna	29,7	2,1	0,2	0,3	0,2	54,0	2,3	-	0,2	0,3	10,8
	Eide	21,0	0,7	0,1	0,2	0,3	10,4	51,2	0,1	0,8	1,1	13,9
	Nesset	20,9	0,3	0,1	0,3	2,7	0,5	0,1	50,9	1,3	11,5	11,6
	Gjemnes	26,3	0,4	-	0,1	0,3	1,6	0,7	3,1	49,0	1,3	17,1
	Sunndal	2,1	0,1	0,0	0,1	0,9	0,1	-	0,9	0,1	86,8	9,1
	Utenfor	10,1	7,3	4,8	8,6	6,7	4,8	8,2	2,2	7,9	11,6	

Pendlingsmatrise mellom kommunene i Romsdal++. I prosent. Kilde: SSB.

(Kilde: SSB/Telemarksforsking)

Molde er den kommunen som har høyest innpendling. Mellom 20-30 prosent av arbeidstakerne i nabokommunene Aukra, Fræna, Eide, Nesset og Gjemnes jobber i Molde. Alle kommunene unntatt Rauma inngår i bo- og arbeidsmarkedsregion med Molde, noe som kan endre seg også for Raumas vedkommende ved realisering av veiprosjektet Langfjordforbindelsen (Kilde: Telemarksforsking).

Oppsummering: Dataene tyder på at Molde som byen i regionen kan ha en viktig komplementær funksjon i forhold til å motvirke sårbarhet i alle kommunene i regionen. Utfordringen er at regionen ikke kan være sikker på hvor næringsmessig sårbar den er, hva som utgjør sårbarheten i hver av kommunene og regionen totalt sett, samt at det ikke finnes noe regionalt organ som kan overvåke sårbarheten, legge strategier og iverksette tiltak for å motvirke eventuell sårbarhet. Dette, kombinert med manglende kapasitet og utfordringer med rekruttering av kompetanse innen planlegging og samfunnsutvikling i hver av kommunene, representerer en potensiell flaskehals i forhold til å sikre regionens potensielle økonomiske vekstmuligheter.

Boligtilbud

Som den ovennevnte pendlerstatistikken indikerer, er Molde avhengig av omlandet sitt for å sikre et tilstrekkelig boligtilbud for alle dem som jobber i byen. Det er spesielt nabokommunene Aukra og Fræna som vokser mest. Disse to er inne blant de ti kommunene i Møre og Romsdal med høyest befolkningsvekst (kilde: SSB/Møre og Romsdal fylkeskommune):

10 kommunar med høgast vekst	Vekst i folketal		10 kommunar med størst reduksjon	Reduksjon i folketal
Skodje	24,1		Vanylven	-11,8
Ulstein	22,0		Halsa	-7,9
Giske	20,2		Norddal	-7,8
Sula	18,8		Nesset	-6,5
Ålesund	14,9		Gjemnes	-4,4
Aukra	13,6		Rindal	-3,0
Kristiansund	9,8		Surnadal	-3,0
Molde	9,4		Sunndal	-2,9
Hareid	8,7		Smøla	-2,2
Fræna	8,0		Aure	-2,7

Tabell 1.1: Folketalsvekst 2005-2015 i prosent. Kommunar med størst vekst i folketal og størst nedgang. Datakilde: SSB

Det er positivt for utviklingen av virksomhetene i Molde at nabokommunene bidrar med et boligtilbud som sikrer bomuligheter for langt flere enn byen ville maktet på egenhånd. Samtidig nyter

nabokommunene godt av å være integrert i et bo- og arbeidsmarked som inkluderer jobbtilbudet i Molde.

Byen og regionen har imidlertid en vesentlig utfordring i forhold til å tilby en fullgod variasjon i boligtilbudet. Spesielt gjelder dette tilgangen på leiligheter i byen. Molde skiller seg ut både i forhold til sine nabobyer Kristiansund og Ålesund, og landsgjennomsnittet når det gjelder andelen innbyggere som bor i leilighet:

Tabell 5.1 Antall boliger i Molde kommune

	2011	2007	Vekst 2007-2011	Andel 2011
Enebolig	5 571	5 507	64	45 %
Tomannsbolig	2 084	2 026	58	17 %
Rekkehus	1 788	1 710	78	15 %
Boligblokk	2 290	2 101	189	19 %
Andre	589	572	17	5 %
Totalt	12 322	11 916	406	100 %

Kilde: SSB

En sammenligning med landsgjennomsnittet og Moldes nabobyer viser at andelen boliger i boligblokk i Molde er betydelig lavere enn i Ålesund og Norge totalt:

Tabell 5.2 Andelen boliger i boligblokk

Kommune	Andel boliger i boligblokk
Molde	19 %
Ålesund	24 %
Kristiansund	12 %
Norge	23 %

Kilde: SSB og Oslo Economics

I følge «Kristiansund, Molde og Ålesund som regionale motorar» (Rapport 53, Møreforskning) skårer ikke Molde høyt på noen av de urbane variablene som rapporten undersøker. Dette er ikke en utfordring bare for Molde isolert sett, men også for regionen rundt, som ville ha nytt godt av at Molde i større grad representerte et urbant alternativ for den som ønsker å bosette seg i regionen. Selv om Molde er en mellomstor by, og i så måte ikke vil kunne tilby urbanitet på storbynivå, er det likevel grunn til å utnytte maksimalt det potensialet som byen representerer.

Oppsummering: Det er ingen andre kommuner i regionen enn Molde som har tilsvarende utgangspunkt for å kunne utvikle og tilby et urbant boligtilbud. Jamfør konklusjonene fra ovennevnte rapport fra Møreforskning vil både byen og omlandet nyte godt av at Molde lykkes i å utvikle et mer urbant tilbud, fordi regionen i dag blant annet kan stå i fare for å glipp av et potensial innen urban verdiskaping, for eksempel innenfor nye, kreative næringer.

Infrastruktur

I Molderegionen er det spesielt to større samferdselsprosjekter som vil bidra til vesentlig, positiv endring i koblingen mellom by og omland – Møreaksen og Langfjordforbindelsen.

Møreaksen vil gjøre det fergefritt å reise mellom Molde og Ålesund. Reisetiden mellom de to byene vil reduseres fra nesten 2 timer til 45 minutter. Konsekvensen er at Molde og Ålesund integreres i ett felles bo- og arbeidsmarked. Nytteverdien av en slik utvikling innen bo- og arbeidsmarkedet er beregnet av professor Viktor Norman til kr 835 millioner per år. Nytteverdien av potensialet for næringsutvikling er beregnet av professor Torger Reve til å ligge på mellom kr 768-1200 millioner pr år. I tillegg til å koble Molde og Ålesund tettere sammen, vil Møreaksen bidra til at øykommunene Midsund og Aukra får fastlandsforbindelse til Molde, noe som medfører at disse kommunene blir enda tettere integrert i samme bo- og arbeidsmarked som Molde.

Langfjordforbindelsen vil koble kommunene Molde og Rauma tettere sammen. Dette veiprosjektet erstatter fergesambandet Åfarnes-Sølsnes med veiforbindelse. I følge Telemarksforsknings ovennevnte rapport, er Rauma den eneste kommunen i Molderegionen som per i dag ikke er fullt integrert i samme bo- og arbeidsmarked som Molde, men at dette vil endre seg når Langfjordforbindelsen er realisert.

Både når det gjelder arbeidet med Møreaksen og Langfjordforbindelsen er dette organisert i egne aksjeselskaper med god representasjon av aksjonærer fra hele regionen. Samspillet i arbeidet med disse prosjektene er med andre ord godt innad i regionen, og prosjektenes størrelse vil uansett være av en slik karakter at de vil kreve andre rammer for videre planlegging og realisering enn det som ligger i Byregionprogrammet, og holdes derfor utenfor aktuelle tema i denne sammenheng.

I tillegg til de to ovennevnte prosjektene er også bypakke i Molde og kollektivtilbud mellom blant annet Molde og Fræna aktuelle tema innenfor infrastruktur. Det samme gjelder kontinuerlig videreutvikling av tilbudet ved Molde lufthavn Årø. Heller ikke på disse områdene er det samspillet innad i regionen som representerer den største utfordringen.

Arbeidet med å planlegge samfunns- og næringsutviklingen som vil komme som en konsekvens av de aktuelle infrastrukturtiltakene i regionen, er den viktigste av de uløste oppgave knyttet til temaet infrastruktur. Et slikt arbeid må sees i sammenheng med oppsummeringen i kapittelet om «Utvikling av næringsliv/arbeidsplasser».

Skole/utdanningstilbud

Regionen har fem videregående skoler og én høyskole, i tillegg til barne- og ungdomsskoler i hver kommune. De videregående skolene er lokalisert i Fræna, Rauma, Vestnes og to skoler i Molde. Høyskolen er lokalisert i Molde.

Gjermundnes videregående skole i Vestnes er spesialisert innen landbruksfag, mens i Molde er det i grove trekk en fordeling mellom studieforberevende utdanning ved Molde videregående skole og yrkesforberedende utdanning ved Romsdal videregående skole. Både Rauma videregående skole og Fræna videregående skole har studiespesialiserende fag og yrkesfag.

Elevutvekslingen mellom kommunene og skolene i regionen er som følger (målt i antall elever i skoleåret 2014/2015):

Elevens hjemkommune\skole	Molde vgs	Romsdal vgs	Fræna vgs	Rauma vgs	Gjermundnes vgs
Molde	489	369	49	8	11
Fræna	40	77	212	2	2

Aukra	43	42	21	0	1
Midsund	23	24	5	1	1
Rauma	36	47	2	149	19
Vestnes	63	96	5	3	33
Nesset	21	30	1	3	2
Eide	12	25	75	1	5
Totalt elevtall	784	769	399	181	128

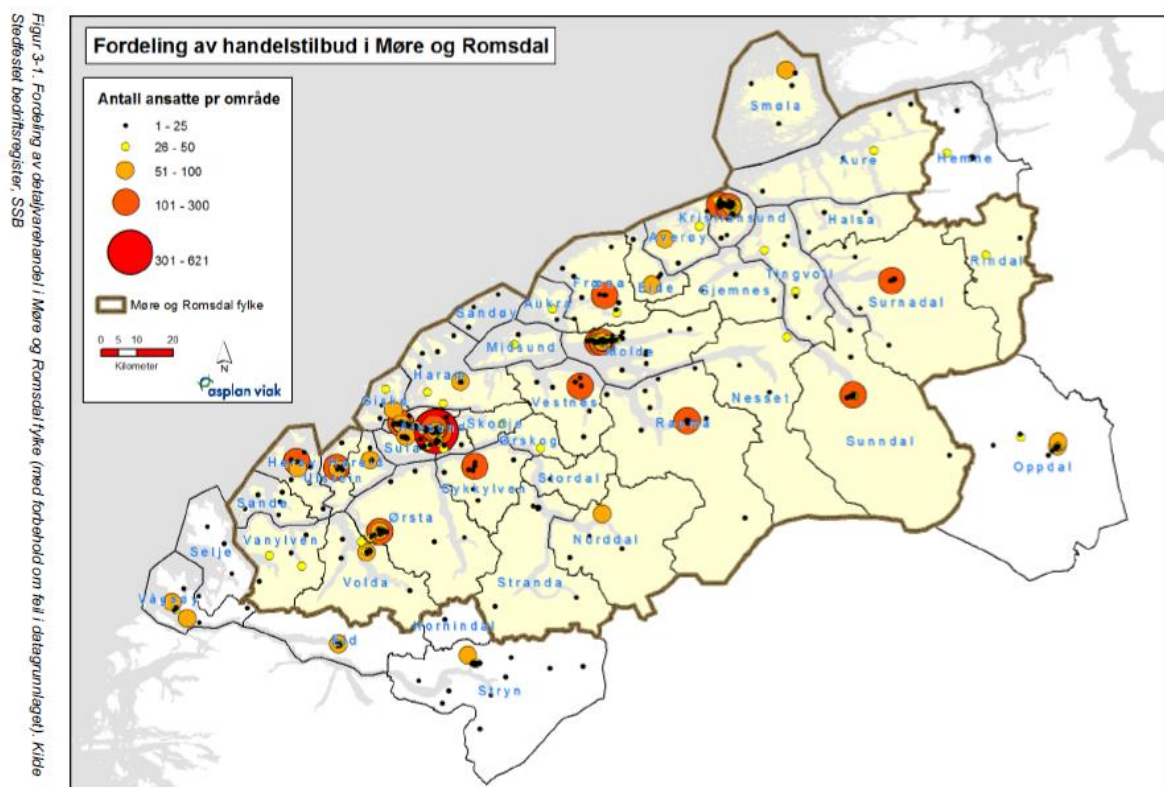
(Kilde: Møre og Romsdal fylkeskommune)

Det er Møre og Romsdal fylkeskommune som eier de ovennevnte fem videregående skolene. Samspillet i regionen om utviklingen av utdanningstilbudet ved skolene foregår derfor i hovedsak gjennom utarbeidelse av fylkeskommunens skolebruksplan. Et eksempel på samspill er ordningen med TAF-tilbud annenhvert år ved Fræna videregående skole og Romsdal videregående skole. Yrkesfagutdanningene har også et tett samarbeid med næringslivet i regionen. Blant annet er det ved Romsdal videregående skole en egen styringsgruppe med representanter også fra næringslivet som bidrar til utplassering av lærlinger og oppgradering av utstyr ved skolen.

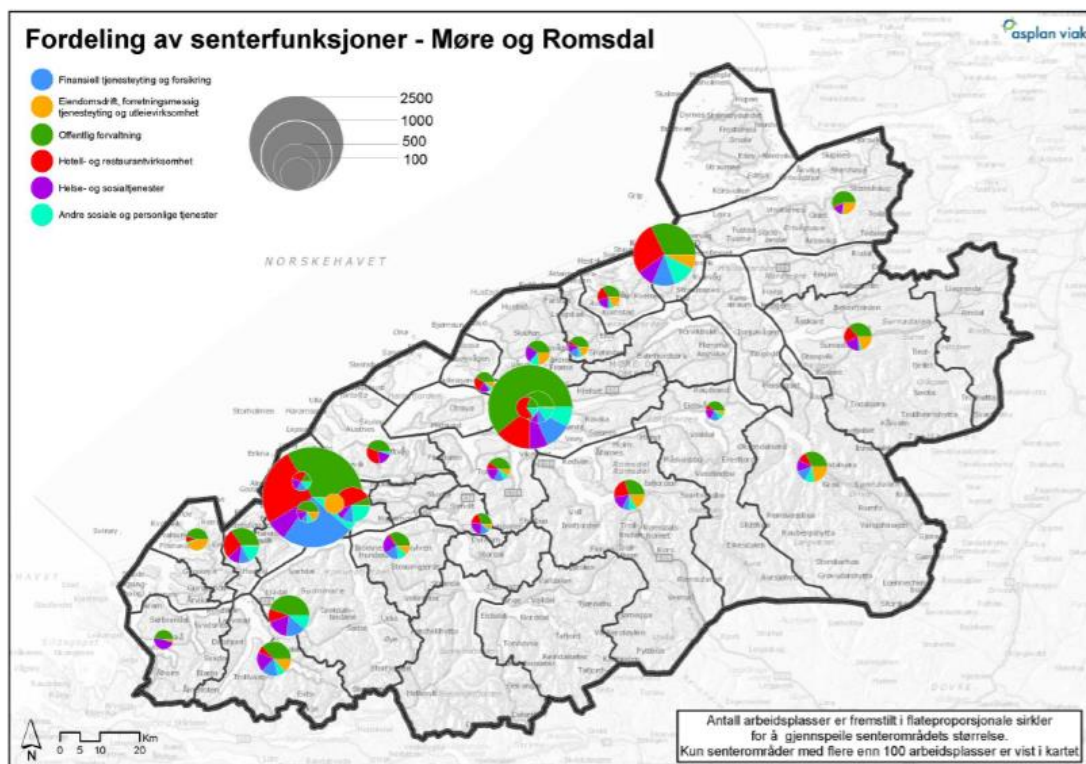
Samspillet innen utdanning innad i regionen anses å virke tilfredsstillende.

Handel/sentrumsutvikling

Asplan Viak utarbeidet i 2014 på oppdrag fra Møre og Romsdal fylkeskommune en handelsanalyse for Møre og Romsdal som viser følgende situasjon for handelstilbudet og senterfunksjoner:

Figur 3-2. Fordeling av senterfunksjoner i Møre og Romsdal fylke (med forbehold om feil i delagrunnlaget). Varehandel er ikke vist i kartet. Kilde: Stedfestet bedriftsregister, SSB

Analysen viser at Molde har en dekningsgrad på 149 % samlet for all detaljhandel, og er et viktig handelsområde for en rekke nabokommuner:

Tabell 6-3: Modellberegnet generering av handleturer til Molde kommune – fordeling på kommuner
Innkjøpsturene genereres i

Kommune	Molde:	Fræna:	Aukra:	Gjemnes:	Rauma:	Eide:	Vestnes:	Midsund:
2013	87 %	7 %	3 %	1 %	1 %	1 %		
2030	85 %	5 %	3 %	1 %	2 %	1 %	2 %	1 %

I de andre kommunene i regionen er det til dels betydelig underdekning. Hvis en ser bort i fra Molde, har Vestnes høyest dekningsgrad med 82 %.

Oppsummering: I kartleggingen blant virksomheter i regionen, var det respondenter fra flere av kommunene som trakk frem handel/sentrumsutvikling i sitt svar på spørsmålet «Hva vil du si er de 3 viktigste suksesskriteriene for videreutvikling av lokalsamfunnet virksomheten din er en del av?». Dette representerer også noe av utfordringen i regionen innenfor dette temaet: Molde har et handelstilbud som er dimensjonert for handel også fra nabokommunene. Samtidig er det et sterkt ønske i alle nabokommunene om å videreutvikle og forsterke sitt lokale handelssentrum, og de har dermed et behov for å unngå for stor handelslekkasje til Molde. Dersom ikke befolkningsveksten skulle tilsi noe annet, vil disse motstridende behovene kunne medfører 1) enten at mangfoldet i handelstilbudet totalt sett i regionen svekkes fordi handelen i Molde reduseres, eller 2) at de lokale handelssentrene svekkes til fordel for økt handel i Molde. Dette representerer en betydelig flaskehals i spørsmålet om fordeling av den økonomiske utviklingen i regionen. Ingen vil kunne gi seg i konkurransen om handelen basert på de lokale konsekvensene det vil kunne få. Spørsmålet er derfor

om det er mulig å finne frem til en strategi og tiltak som kan bygge bro mellom disse motstridende interessene.

Fritidstilbud

Fritidstilbud er et stort tema med mange mulige innganger for analyse. I alle kommunene i regionen er det et godt organisert tilbud innen blant annet idrett. Av eksempler på samspill innen idrett kan samarbeidet mellom Molde fotballklubb og Aukra kommune om bygging av en ny treningshall for fotball nevnes. Vi vil her imidlertid avgrense analysen av fritidstilbud til de potensielle flaskehalsene for økonomisk utvikling i regionen som kommer frem i Møreforsking sin «rapport 53» om Kristiansund, Molde og Ålesund som regionale motorer. Rapporten baserer seg på intervjuer med to ulike grupper informanter. I den første gruppen er det for Moldes del intervjuet studenter ved høyskolen, og i den andre gruppen er det intervjuet personer som er oppvokst i de tre byene, men som har flyttet til Bergen eller Trondheim og har mer enn fire års utdanning ved universitet/høyskole innen samfunnsfag, humaniora eller naturvitenskap. Alle i denne gruppen har jobber som er godt tilpasset egne utdanninger.

Her er noen utdrag fra rapporten basert på informantenes betrakninger:

Bygd og by blir ofte framstilt som motsetningar. Men når informantane våre ble bedne om å karakterisere heimbyen sin, var det som å høyre standardforteljinga om Bygde-Norge – på godt og vondt. (s 27)

Med andre ord var det ei forteljing om stader som ikkje egna seg for folk med høg utdanning:

Det var mangel på møtestader, det var smalt sosialt miljø, kongar på haugen, mangel på mangfald, ikkje rom for nye idear, få kulturelle stimuli, ein stad for A4-familiar, perifer lokalisering med dårlege transportmoglegheiter ut av byen (s 27)

Samtidig blir det ei utfordring å få til levedyktige urbane tilbod når så få synast å vere interessert i å bruke dei (s 28)

Byane manglar liv og røre: Dei er sløkte etter arbeidstid – og fri for folk. Dette gjeld likevel ikkje i like stor grad i Ålesund som i Molde og Kristiansund (s 28)

I kort saknar informantane våre aktivitetar og kulturtilbod som gjer at dei får grunn til å forlate sofaen og gå ut på byen for å vere sosial. «Om kulturtilboda ikkje betyr så mykje som agn – så kan dei ha betydning som snare». Noko som bind ein til staden utanom jobb og familie (s 28)

Dei synest dei urbane tilboda er greie nok, men vil sette pris på meir mangfald (s 29)

Det er heller ikkje nødvendigvis dei store arrangementa ein saknar – «Det treng ikkje vere stort, det treng å vere variasjon» (s 27)

Datagrunnlaget i denne rapporten fra Møreforsking er basert på kvalitative undersøkelser fra et svært begrenset utvalg. Det er derfor vanskelig å trekke bastante konklusjoner om hvorvidt synspunktene som kommer frem er representative. Imidlertid er rapporten velegnet som grunnlag

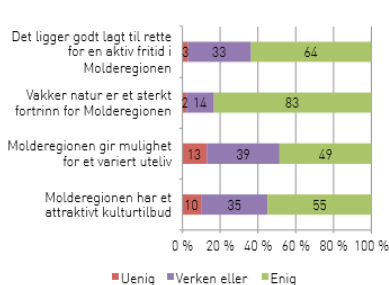
for å danne hypoteser som hvordan fritidstilbudet i Molde og Molderegionen oppfattes av den målgruppen Møreforskning har undersøkt blant.

I 2013 gjennomførte Ordkraft en større omdømmekartlegging av Molderegionen på oppdrag fra Molde Næringsforum og Romsdal Regionråd. I kartleggingen ble det undersøkt hvordan regionen blir oppfattet både nasjonalt og innad i regionen. Ett av temaene i kartleggingen var «kultur og opplevelser» og tok for seg spørsmål knyttet til aktiv fritid, vakker natur, uteliv og kulturtilbud:

KULTUR OG OPPLEVELSER

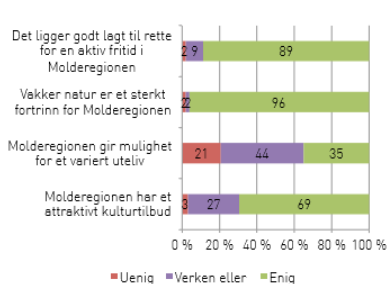
Figur 16: Hvor enig er du i følgende påstander? Nasjonalt. Eks. 'kjenner ikke' og 'vet ikke'. (n=358)

Østlendinger og menn er klart mest positive til påstanden om aktiv fritid. Østlendinger er også de som i sterkeste grad er enige i at Molderegionen har vakker natur. Når det gjelder uteliv og kulturtilbud er det aldersgruppen 50 år og eldre som er mest positive.

Andelen vet ikke er henholdsvis 34, 10, 30 og 29%.

Figur 17: Hvor enig er du i følgende påstander? Regionalt. Eks. 'vet ikke'. (n=200)

Moldensere er i større grad enn andre innbyggere mer positive til påstandene om aktiv fritid, vakker natur og kulturtilbud enn andre.

Oppsummering: Basert på funnene til Møreforskning kan vi legge til grunn en hypotese om at Molde og Molderegionen har en utfordring med tanke på å tilby det som oppfattes blant yngre personer med høy utdanning som et urbant fritidstilbud i betydningen mange små opplevelser med stor variasjon. På den annen side skårer regionen høyt på naturen som et sterkt fortrinn og ganske høyt på at det er godt tilrettelagt for en aktiv fritid i kartleggingen til Ordkraft. Innenfor kategorien «fritidstilbud ved aktiv bruk av naturen» har det også vært et godt samspill innad i regionen, blant annet ved at Rauma kommune sin posisjon «verdens beste kommune for naturglade mennesker» har blitt utnyttet i rekrutteringsaktiviteter til næringslivet i hele regionen. Når det gjelder utvikling av urbane fritidstilbud i Molde, er det ikke noe spesielt samspill innad i regionen. Imidlertid finnes det eksempler på at fritidstilbud i omlandskommunene har benyttet bysentrum til å profilere seg: «Øyriket» er en sammenslutning av tilbydere av aktiviteter og opplevelser i øykommunene Aukra, Midsund og Sandøy som årlig har en slik markering i Molde sentrum. Dersom Molde ikke oppfattes som urban nok i sitt fritidstilbud for unge mennesker med høy utdanning, representerer dette en flaskehals for rekruttering og dermed økonomisk utvikling i hele regionen. I likhet med utvikling av

urbant boligtilbud, er det kun Molde som i regionen kan utvikle et urbant fritidstilbud. Imidlertid kan omlandskommunene bidra til å utvikle denne urbaniteten ved å adoptere Øyriket sitt konsept med å ta i bruk byen for å styrke sine egne kultur- og næringsaktører, og derigjennom samtidig bidra til flere varierte opplevelser i byen.

Oppsummering og valg av tema

Molderegionen har et godt samspill i form av en velutviklet bo- og arbeidsmarked bestående av både byen og omlandet. Imidlertid kan Telemarksforsking sin analyse tyde på at regionen kan være næringsmessig sårbar. Dette bør undersøkes nærmere og overvåkes over tid. Og det bør utvikles et regionalt apparat for å kunne gjennomføre tiltak som motvirker eventuell sårbarhet, både gjennom å bygge videre på de styrkene som avdekkes gjennom overvåkingen og gjennom å motvirke svakhetene. Strukturen på handelssentrene i regionen representerer også en potensiell sårbarhet for utviklingen av det totale handelstilbudet. Regionen er også sårbar ut ifra hvorvidt Molde lykkes å utvikle urbane kvaliteter og et urbant boligtilbud eller ikke.

I fase 2 av Byregionprogrammet ønsker Molderegionen å jobbe videre med temaet «komplementær næringsutvikling og boligtilbud».

I den videre prosessen med strategi og tiltak vil det være aktuelt å se på muligheten for å utvikle et verktøy for kontinuerlig overvåking av næringsmessig sårbarhet i regionen. Det må vurderes om også boligsituasjon og handelsutvikling bør inkluderes i en slik overvåking. Videre må det utarbeides en strategi for oppfølging av resultatene fra overvåkingen og organisering av regionalt arbeid med tiltak for å motvirke eventuell sårbarhet.

Referanseliste

Telemarksforsking, 2014, *TF-notat nr 49/2014, Kommunestruktur i Molderegionen. Delrapport 1 om helhetlig og samarordnet samfunnsutvikling*

Møre og Romsdal fylkeskommune, 2015, *Utviklingstrekk i Møre og Romsdal. Kunnskapsgrunnlag til regional planstrategi 2016-2020,*

Oslo Economics, 2013, *Konsekvenser for sysselsetting og verdiskaping av utbyggingsprosjekt Grand Fjære*

Asplan Viak, 2014, *Handelsanalyse for Møre og Romsdal. Utgave 2.*

Møreforsking, 2014, *Rapport nr 53. Kristiansund, Molde og Ålesund som regionale motorar. Kor attraktive er «motorane» for folk med høg utdanning?*

Ordkraft, 2013, *Molderegionen - Omdømmeundersøkelse*